

RAZVOJ NOVIH ZNANJ V UČNIH REGIJAH / Prof. ddr. Ana Vovk Korže / Filozofska fakulteta UM

V prispevku so predstavljene učne regije v Sloveniji in tujini z izobraževalno infrastrukturo, ki se rabi predvsem za namene učnega turizma. Ker pri učnem turizmu sodeluje več akterjev, od občin, šol, zavodov, inštitutov, fakultet in zasebnih organizacij, pomeni krepitev te panoge razvojno priložnost za Slovenijo. Ker je naša država bogata z naravnimi potenciali, ima odlične pogoje za učni turizem, ki temelji prav na ohranjeni naravi. Z analizo izbranih učnih regij potrjujemo raziskovalno izhodišče, da so prav nova znanja pomemben potencial za trajnostno prihodnost.

UVOD

Učne regije so nosilke izobraževalnega turizma tudi v Sloveniji. Učni turizem v svetu zelo pridobiva pomen in ustvarja možnosti za trajnostno prihodnost (Brent Ritche 2010). Avtorja poudarjata pomen izkušenj v izobraževanju, ki se pridobivajo prav prek učnega turizma, to je aktivnega stika z naravo in ljudmi. Panoga izobraževalnega turizma v svetu strmo narašča, zato se pojavlja vse več nosilcev izobraževanja v naravi (Faganel 2009). Danes opažamo, da so največje ciljne skupine izobraževanja v naravi šole, generacije tretjega življenjskega obdobja in da se krepi tudi ciljna skupina delovno aktivne generacije zaradi potrebe po gibanju in stiku z naravo (Brent Ritche 2010; Garvas 2010; Mijoč 2000; Educational Tourism 2011). Znani so pozitivni vplivi učnega turizma na regionalni razvoj, kjer učenje ob potovanju ustvarja nove možnosti za razvoj raznolikih dejavnosti na lokalni in regionalni ravni (od obrtnih, gostinskih, agro-proizvodnih in doživljajskih oblik, povezanih z gibanjem in prehrano). Izobraževalni turizem krepi intelektualni kapital ali prikrito bogastvo, ki je v kombinaciji z znanjem, kreativnostjo in sposobnostjo pomemben element razvoja (Brent Ritche 2010; Green 2014; Naji 2010; Pečavar 2014). Zaradi številnih že vzpostavljenih učnih destinacij v Sloveniji, bi lahko povečali prepoznavnost naše države prav prek učnih regij, ki so že prepoznane po izjemni naravni lepoti ter inovativni ponudbi.

V nadaljevanju so navedeni izbrani primeri učnih regij, ki se uspešno vključujejo v izobraževalni turizem in pomenijo premike na lokalni in regionalni ravni.

PRIMER 1: UČNA REGIJA DRAVINJSKA DOLINA

Dravinjska dolina z osrednjim učnim območjem v občini Poljčane je učna regija za učenje in poučevanje o naravi, njenih zakonitostih kot tudi njenih potencialih (Vovk Korže 2013). Z zasnovano »učilnice v naravi« – prepletom številnih tematskih učnih poti in učnim poligonom – je območje postalo leta 2010 s svojo naravno in kulturno dediščino izhodišče za izvedbo naravoslovnih, projektnih dni, interdisciplinarnih ekskurzij, raziskovalnih aktivnosti in obiska društev, šol, zainteresiranih posameznikov ter predstavnikov vodstvenih struktur. Učna regija je opremljena s terenskimi učnimi pripomočki, pripravljene so učni programi z delovnimi listi, učnimi kartami in didaktičnimi igrami, ki so učiteljem in profesorjem v pomoč pri izvedbi izobraževanja v naravi. Pripravljena gradiva so velika pomoč zlasti pri izvedbi obvezne prakse in praktičnega pouka v okviru izobraževalnega programa Naravovarstveni in Okoljevarstveni tehnik kot tudi za uresničevanje učnih ciljev v okviru okoljske vzgoje in izobraževanja za trajnostni razvoj. Na novo razviti učni programi v ospredje postavljajo učne vsebine, ki jih ponuja narava v Dravinjski dolini (Samostanska učna pot, Ekosistemska učna pot Ličnica, Učna pot po Dravinjski dolini, Učna pot po dolini potočnih rakov, Čebelar-ska učna pot, Gozdna učna pot Boč, Učna pot med drevesnimi zakladi, Učna pot po zapuščenih rudniških rovih z obnovljenim rudnikom Šega, jama Belojača, Naravoslovna učna pot sv. Lenart, Etnološka učna pot Štatenberg – Ložnica, Zgodovinska točka grad Majšperk, Sestrško jezero, Orientacijska učna pot Naraplje, Geografska učna pot Stoperce) in učni poligon za ekoremediacije ter samooskrbo s permakulturo v Dolah.

Učna regija Dravinjska dolina zajema Učni poligon za samooskrbo Dole. Permakulturni sistemi za povečanje samooskrbe se v zadnjih letih uveljavljajo kot privlačni pristopi za pridelavo hrane. Permakultura je kot znanstveni način celostnega načrtovanja uporabna na vseh področjih življenja (Praterious 2006). Glavna značilnost permakulturnega načrtovanja je umeščanje stvari v prostor na pravo mesto glede na medsebojne odnose s preostalimi elementi sistema, kar omogoča učinkovito rabo časa, energije in virov. Pri načrtovanju so glavni vir znanja ekosistemi in njihove funkcije. Permakultura je mnogostranska, je način življenja. Nikoli določena ureditev ne opravlja samo ene funkcije (www.ucilnicavnaravi.si).

Ekoremediacijski sistemi se uporabljajo za prilagajanje podnebnim spremembam ter za zmanjševanje onesnaženosti vode in zemlje. Pojem ekoremediacije se uporablja za varovanje in obnovo okolja in narave z naravnimi in sonaravnimi sistemi. To pomeni, da ekoremediacije vključujejo (Vovk Korže in drugi 2011):

- preventivo in kurativo (varovanje in obnovo),
- okolje in naravo,
- ekosistemski pristop (temelji na zakonitosti delovanja več kompleksnih celot, kot so ekosistemi, tako naravni kot sonaravni – že spremenjeni od človeka), kar pomeni uporabo več procesov iz narave in okolja hkrati (v tem se razlikuje od fitoremediacije, bioremediacije).

Ekoremediacije zato združujejo več funkcij naenkrat, kot so zadrževanje vode, krepitev pufernega sistema – samoobnovitvenega potenciala in biotske pestrosti, kar nam klasične tehnične metode ne omogočajo. Ravno ta

Učenje o trajnostni rabi energije v zemljanki

večnamembnost omogoča, da lahko z uporabo ekoremediacij v prostoru zagotovimo večsektorsko rabo npr. vode, kar je v skladu s številnimi uredbami, predpisi in zakoni, ki zahtevajo večnamensko rabo prostora. Prav te nove pristope moramo naučiti mlade in jih prenesti v vseživljenjsko izobraževanje, da se bomo lažje prilagajali vse večjim spremembam podnebja. Pomenijo pa tudi inovativen pristop uporabe zelenih tehnologij, ki so tudi prioriteta na nivoju Evrope. V Dravinjski dolini so urejene številne učne poti, učne točke, izobraževalne kmetije in kolesarske poti.

PRIMER 2: REGIJSKI KOZJANSKI PARK

Kozjanski park je regijski park, ki je primer dobre prakse ne le v slovenskem območju, pač pa tudi v evropskem merilu. Ustanovljen je bil leta 1981 kot Spominski park Trebče in od takrat dosegel precejšen napredek. Pokriva 5 občin, ima 10.000 prebivalcev in 18 redno zaposlenih. Leta 1999 se je Kozjanski

park vključil v nacionalni projekt Oživitve travniških sadovnjakov in sadnih vrtov Slovenije. Travniški sadovnjaki so razpoznavna in nepogrešljiva sestavina kulturne krajine Kozjanskega parka, pomemben habitat in priložnost za moderno, trajnostno in ekološko kmetovanje, ki črpa iz tradicije, ohranja identiteto in nudi nove gospodarske priložnosti. Na Kozjanskem gospodarjenju s sadovnjaki ni v nasprotju s cilji varstva narave, pač pa prispeva h kakovosti življenja lokalnih prebivalcev in obiskovalcem ponuja zdravo pridelano sadje in proizvode iz sadja ob hkratnem ohranjanju narave. Z obnovo visokodebelnih travniških sadovnjakov so tako dosegli ekonomski razvoj podeželja, ohranjenost narave in hkratno prepoznavnost, saj so daleč okrog poznani po vsakoletnem prazniku kozjanskega jabolka. S tem projektom so obvarovali tudi mnoge stare sorte jablan pred izumrtjem, saj so bile že močno ogrožene. Tako imajo na Kozjanskem več kot 60 sort jablan in drevesnico, kjer vzgajajo nove sadike (Vovk Korže 2015).

PRIMER 3: UČNI CENTER ZA BIODINAMIKO PRI DVORCU BUKOVJE

Območje pri Dvorcu Bukovje je idealno za vzpostavitev Učnega centra za biodinamiko, saj so na razpolago zelo primerni prostori (zemljišče s pripadajočim objektom, kjer so na voljo predavalnice) ter že vzpostavljen sistem posaditve dreves in zelišč z evropskim ozadjem. Prav ta naravna pogojenost daje izredno dobre možnosti za prepoznavnost, za promocijo in izobraževanje v naravi (slika 2).

Učni center je namenjen izkustvenemu izobraževanju za pridobivanje znanj s področja biodinamike, permakulture in drugih načinov naravnega kmetovanja (<http://www.ajdakoroska.si/beta/?portfolio=zdrava-zemlja-ziva-vo-da-ziva-hrana>).

Bistvenega pomena za učni center je, da se bo naslednje leto vključil v Geopark Karavanke ter s tem obogatil učno in turistično ponudbo dvorca Bukovje.

Učni vrtovi s poudarkom na biodinamiki

PRIMER 4: EKOVASI V SLOVENIJI

Kot začetke današnjih ekovasi lahko štejemo nekatere projekte, ki so se pojavili v 60-ih letih na različnih koncih sveta in so v glavnem temeljili na okoljskih ali duhovnih vrednotah. V 90-ih letih so se ekovasi začele povezovati med seboj in nastala je Globalna mreža ekovasi (Global Ecovillage Network – GEN). GEN danes deluje v svetovalni vlogi pri Združenih narodih in je pomemben sogovornik tudi vladnim in drugim civilnim krogom. Kakšno je točno število ekovasi po svetu je težko oceniti, saj je veliko članov nacionalnih združenj; združenje Sarvodaya na Šrilanki tako združuje 17.000 vasi po celem otoku, podobno gre tudi pri

13 evropskih članicah za nacionalna združenja ekovasi.

V Sloveniji je že kar nekaj projektov v različnih zrelostnih fazah, ki pomembno prispevajo k razvoju idej in rešitev na trajnostnem področju.

PRIMER 5: MEDGENERACIJSKI CENTER VOJNIK IN CENTRI PONOVNE UPORABE

Medgeneracijski center Vojnik je namenjen prebivalcem lokalne skupnosti, društvom, zavodom, pri čemer ciljno izvajajo aktivnosti, ki povezujejo med seboj različne generacije. Medgeneracijski center Vojnik je nastal v sodelovanju s Centrom ponovne uporabe in Občino Vojnik. Kot pravna oseba

deluje kot socialno podjetje, saj izvaja aktivnosti socialnega podjetništva in zaposluje ranljive skupine, hkrati pa izvaja socialno in zaposlitveno rehabilitacijo. Sodobni trendi v vsakdanjem življenju – promocija lokalne samooskrbe, pridobitev in izmenjava praktičnih znanj s področja šivanja, popravila oblačil, prenove manjših kosov pohištva in ponovne uporabe s ciljem zmanjšanja obremenjevanja okolja in kreativnega načina življenja so vsebinski poudarki Medgeneracijskega centra Vojnik. To je tudi dodana vrednost mestnega jedra Vojnika, kajti z medgeneracijskim centrom se je vrnila nostalgija, retro izdelki in z njimi želja po ustvarjalnosti in medgeneracijskem druženju (Vovk Korže 2015).

PRIMER 6: RIBNIK VRBJE

Spodnja Savinjska dolina je znana predvsem kot »dolina zelenega zlata« – po hmelju. Povsem naravnih območij, kjer človek ne bi imel vpliva, v dolini že skoraj ni več. So pa v dolini naravni otočki, nastali ponovno z delovanjem človeka, ki so pravi biseri. Eden izmed takšnih je tudi ribnik Vrbje, ki leži v bližini Žalca, tik ob reki Savinji. Ribnik nudi bivališče številnim rastlinskim in živalskim vrstam, med slednjimi posebej izstopajo ptice. Običajno so za obiskovalce najzanimivejši labodi. Na ribniku, ki je velik 13 hektarov, tudi prezimujejo, če v njem le ostane voda. Sicer je bilo na ribniku in v bližnji okolici ugotovljenih že več kot 130 vrst ptic. Med najštevilnejše prebivalce ribnika spadajo črne liske. Črne liske se prehranjujejo s podobno hrano kot labodi, torej z rastlinjem in semeni. Sicer pa je bilo ugotovljeno, da črne liske v Sloveniji, morda celo v Srednji Evropi, v največji gostoti prezimujejo prav na ribniku Vrbje! Okolica ribnika Vrbje je primerna za sprehode, rekreacijo in sprostitve, tod se izvajajo tudi učne oblike predvsem osnovnih in srednjih šol, ki lahko tam lahko spoznajo ekoremediacijske ureditve na jezeru (Vovk Korže, 2015).

PRIMER 7: GRAMOZNICA KIDRIČEVO

Občina Kidričevo je želela v projekt »učilnice v naravi« vključiti občane Kidričevega, občane Starš, šoloobvezne otroke, dijake gimnazij in poklicnih šol, študente univerzitetnih in strokovnih programov, učitelje osnovnih in srednjih šol, raziskovalce, turiste, župane in druge vodje, občane čezmejnega območja, turistična društva, šole in druge občine. Cilji projekta so bili »oživeti Podravske regije na povsem nov, trajnostni način. Aktivirati saniranje degradiranih površin in na njih povezati medgeneracijske aktivnosti, ki izhajajo iz lokalno-regionalnih okolij (prodaja doma pridelane hrane, obrtnih izdelkov, povečati druženje in povezati podjetja z regijo – aluminij kot prepoznavni material v Kidričevem, istočasno sanirati in aktivirati nove dejavnosti za razvoj novih poklicev, mladim omogočiti novo izkušnjo v domači regiji. Ljudem ponuditi

dopolnilne dejavnosti na podeželju, povezati človeški in naravni potencial in ga medgeneracijsko razvijati« (Vovk Korže in drugi 2011).

PRIMER 8: UČNI POLIGON ZA EKOREMEDIACIJE V KMETIJSTVU – GRM NOVO MESTO

V okviru projekta Trajnostni razvoj jugovzhodne Slovenije z ekoremediacijami je bil vzpostavljen učni poligon za ekoremediacije (ERM) kot učno območje za trajnostno reševanje okoljske problematike v jugovzhodni Sloveniji z ekoremediacijami. Poligon je na posestvu Grm Novo mesto – Center biotehnike in turizma. Na učnem poligonu so pilotni učni objekti, ki omogočajo prepoznavanje delovanja ekoremediacijskih sistemov. Poleg grajenih sistemov so na poligonu tudi naravni čistilni sistemi. Učni poligon za ekoremediacije v Novem mestu je osredotočen predvsem na vzdrževanje ravnotežja v okolju zaradi kmetijskih dejavnosti. Zato so bili na učnem poligonu prepoznani naravni čistilni sistemi, ki pomembno pomagajo pri vzdrževanju naravnega ravnovesja (gozdovi, grmišča, travne površine, mokrišča). Vzpostavljene so bile tudi grajene ekoremediacije kot primeri ukrepov, ki jih zgradimo tam, kjer so pritiski od kmetijstva taki, da jih narava sama ne more blažiti. Učni poligon je »delavnica« za vzpostavljanje ekoremediacij. Na njem se naučimo tehničnih pristopov načrtovanja in umeščanja ekoremediacijskih sistemov v prostor. Prav tako pa na njem izvajamo ekosistemske meritve inspremljanje delovanja naravnih in grajenih sistemov, spremljanje stanja vode v vodni akumulaciji, kontrolo delovanja peščenih filtrov ter vegetacijskih pasov (Vovk Korže 2015).

Izbrani primeri učnih območij v Sloveniji kažejo, da imamo raznolike in aktualne vsebine, prilagojene učenju v naravi, kar privlači okoliške prebivalce in tudi tujce. Zato je smiselno, da se tovrstna območja usmerijo v ponudbo znanja, kar je po svetu že običajna praksa, pri nas pa se to še razvija.

PRIMERI DOBRIH PRAKS UČNIH REGIJ V EVROPI

V nadaljevanju so predstavljeni primeri iz različnih evropskih držav, ki dokazujejo številne razvojne priložnosti – te ponujajo tudi zavarovana območja – ter pomen vključevanja lokalnega prebivalstva v razvojne vizije teh območij.

PRIMER 1: VULKANLAND, AVSTRIJA

Na začetku devetdesetih let je bilo to obmejno območje brez gospodarske prihodnosti. Ljudje so delali v drugih regijah in vsakodnevno migrirali na delo. Po pristopu Avstrije k EU so župani 14 občin naredili prvi korak k regionalnemu razvoju tako, da so začeli prvi medobčinski projekt. 14 občin se je združilo v majhno regijo Feldebach. Na koncu devetdesetih let so ustanovili skupino za regionalne iniciative in hišo regije. Največji poudarek je bil predvsem na razvoju kulturne krajine in kmetijskih projektov.

Imeli so veliko idej, kako bi oživeli to regijo, od tega, da bi imeli toplice, velika podjetja ali mega zabavišča. Vendar se niso odločili za razvoj v tej smeri, saj so hoteli ohraniti kulturno krajino in naravo. Tako so izoblikovali idejo o deželi Vulkanland, saj so bili na tem območju v preteklosti aktivni vulkani. Iz majhne regije Feldebach je nastala nova regija s 66 občinami – štaterski Vulkanland s pomembno novo regionalno identiteto.

Nova regija je dala pobude za mnoge velike projekte (program razvoja za mlade, kulturni projekti). Tukaj so razvili regionalni kulinarčni center, povezali kmetije in podjetnike ter oblikovali regijske blagovne znamke za mesne izdelke, pivo, vina, naravne sokove, jabolčno vino in podobno. Razvili so obrtniško dejavnost in uspeli tudi kot regija obrtnikov. Znani so kot regija počitnic na podeželju. Realizirali so veliko malih projektov, ki skupno vzpostavljajo uspešno regijo Vulkanland: ta se je razvila in uspela sredi podeželja. Prizadevajo se za ohranjanje in razvoj podeželja in ne za odpravljanje podeželja, njegovo uničevanje,

vnašanje tujkov in spreminjanje avtentičnost (<http://www.vulkanland.at/de/steirisches-vulkanland>).

PRIMER 2: BALLON DES VOGES, FRANCIJA

Hotel Villa rosa, ki je začel delovati leta 1979, je majhen hotel z devetimi sobami v regionalnem naravnem parku Ballon des Vosges v vzhodni Franciji. Lastnika, Anne-Rose in Alain Denis, oba željna pomagati ljudem, da odkrijejo naravno in kulturno dediščino v regiji, sta se pridružila mreži »naravnih hotelov« v letu 1994. Logično in naravno se jima zdi, da preneseta svoje zanimanje in spoštovanje narave nasvoje goste in z njimi delita svoje zanimanje za botaniko in tradicionalno kuhinjo.

Hotel Villa Rosa pripada verigi certificiranih »naravnih hotelov«, ki ležijo v francoskih regijskih parkih. Enajst »naravnih hotelov« je podpisalo pogodbo s Federacijo francoskih regionalnih parkov: ta dodeljuje ta naziv hotelom, ki vključijo v svoje dolgoročne programe varovanja narave kot sestavni del svojih aktivnosti. Tako skrbijo za zmanjšanje porabe energije in vode, recikliranje, uporabo okolju prijaznih izdelkov ter uporabo lokalnih proizvodov.

Poleg tega da ponujajo nastanitev, »naravni hoteli« tudi obveščajo in svetujejo obiskovalcem, katere naravne znamenitosti imajo v regiji. Vsak hotel ima knjižnico s knjigami o regiji in njeni zgodovini (Vovk Korže 2015).

PRIMER 3: RHÖN – BIOSFERNI REZERVAT IN OBMOČJE NATURA 2000, NEMČIJA

Hribovita pokrajina Rhön leži na meji med tremi nemškimi deželami: Turingijo, Bavarsko in Hessnom. S pomočjo dveh projektov LIFE med letoma 1993 in 2002 je bilo obnovljenih več tisoč hektarjev zapuščenih in zaraščajočih travnikov in pašnikov. S projektoma LIFE pa niso hoteli le obnoviti zaraščajoče površine, pač pa so hoteli vzpostaviti mehanizem, da bodo kmetje še naprej ohranjali te površine, ne pa da bi bile upravljane s

strani naravovarstvenikov za ohranitev v okviru projekta Natura 2000.

Med projektom LIFE so imeli veliko srečanj, na katerih so kmetje sodelovali v petih delovnih skupinah, da bi določili težave in jih poskušali rešiti skupaj. Eden od izpostavljenih problemov je bila preveč razdrobljena lastnina. Deželna vlada je to težavo rešila tako, da je kmetom pustila zamenjavo parcel za obdobje enega leta brez birokracije in zamudnih postopkov. Tako so združili parcele v večje enote. Organizirali so se v strojne krožke, kjer so si izmenjevali stroje.

Pobudniki projektov LIFE so ugotovili, da se kmetje z vključitvijo v projekte začnejo zavedati narave in njenih vrednot – nanje postanejo ponosni. Hkrati jim je plačilo za dogovorjeno delo pomenilo zanimiv dodaten prihodek, posebno, ker so lahko to delo opravljali pozimi, ko ni toliko dela.

Moč tega projekta leži v sodelovanju lokalnega prebivalstva, posebno kmetov. Brez njihovega sodelovanja bi bilo nemogoče dolgoročno ohranjanje restavriranih habitatov (Vovk Korže 2015).

PRIMER 4: REČNA DELTA REKE SKJERN, DANSKA

Rečna delta reke Skjern leži v Jutlandiji. Izvira v hribovitem delu centralne Jutlandije in teče 90 km proti zahodu, preden se izlije v fjord Ringkøbing. Ob tem fjordu sta dve večji mesti Skjern in Tarm. Ob izlivu reke Skjern je poplavna ravnica in 4000 hektarov velika delta.

Ta rečna dolina je bila v preteklosti obsežno močvirje z mnogovrstnimi habitatami. Med letoma 1962 in 1968 pa so reko kanalizirali in naredili več kot 20 kilometrov nasipov. Vsa rečna delta je bila tako spremenjena v intenzivno kmetijsko območje, kar je negativno vplivalo na tamkajšnjo floro in favno. Ostalo je samo nekaj naravnih habitatov. Resen negativen vpliv je imel ta projekt tudi na kvaliteto vode in posledično na populacije rib ter vodnih ptic. Zato se je leta 1987

danski parlament odločil, da bo restavriral reko in jo povrnil v stanje, kakršno je bilo pred kanaliziranjem. Po tej odločitvi so porabili 12 let za informiranje, znanstvene in tehnične študije, oblikovanje, okoljske ocenitve, prilagajanje zakonodaje in komunikacijo z lokalnimi prebivalci. Končno je v letu 1998 danski parlament sprejel projekt restavriranja reke Skjern. Rekonstrukcijska dela so začeli v letu 1999. Glavna cilja projekta restavracije sta bila vzpostavitev prejšnjega naravnega stanja – rekonstrukcija habitatov mednarodnega pomena in razviti turizem in prostočasne aktivnosti v tej rečni dolini.

Ta delta je danes obmorsko območje mednarodnega pomena za ptice, ki tu gnezdi ali pa se le ustavijo ob selitvah. Tukaj je več kot 40 kilometrov nove meandrirajoče reke, v kateri je naraslo število rib, ob njej pa je rastlinje veliko pestrejše. Za upravljanje in ohranjanje tega območja je odgovorna Danska agencija za gozdarstvo in naravo. Upravljanje vključuje tudi sklepanje pogodb z lastniki, ki mejijo na to območje, prostočasne aktivnosti ter vzdrževanje rekreacijskih objektov kot tudi informiranje in ozaveščanje obiskovalce (Vovk Korže 2015).

PRIMER 5: THE WADDEN SEA, NIZOZEMSKA

Wadden sea je največji in najbolj ohranjen naravni rezervat na Nizozemskem. To je prostor z izjemnimi naravnimi lepotami in varovan kot območje Natura 2000. Na naravne razmere močno vplivata plima in oseka, saj so ob vsaki oseki velike peščene sipine nad vodo, ob plimi pa jih voda prekrije. Tako je ta prostor izjemno pomemben za številne rastlinske in živalske vrste (še posebno ribe in ptice).

To obalno območje z otoki je turistično atraktivno še posebej za navdušence nad vodnimi športi. Najpomembnejši vzroki obiskovalcev za obisk in oddih sta mir in narava. Ko je oseka, veliko jadrcev pusti jadrnice na peščenih sipinah. Tudi sprehajalci se sprehajajo po teh sipinah iz celine na otoke.

Turizem tako prinaša precejšen zaslužek za lokalni in regionalni ekonomski ter socialni razvoj območja, saj je za mnoge prebivalce najpomembnejši vir zaslužka.

Za politiko ohranjanja državnega naravnega rezervata Wadden sea je odgovorno Ministrstvo za kmetijstvo, naravo in prehrano, ki je tudi izdalo Zakon o zavarovanju tega območja (Vovk Korže 2015).

PRIMER 6: SONNENTOR

V sosednji državi Avstriji severovzhodno od Dunaja leži majhna vasica Sprögnitz. V tej vasici je leta 1988 takrat brezposelni, danes pa direktor Johannes Gutmann ustanovil podjetje Sonnentor. Zasnoval je poslovno idejo o ekološki prodaji začimb, čajev pod lastno blagovno znamko, ki se prodaja na mednarodni ravni in je po vsem svetu prepoznavna po logotipu nasmejanega sonca. Sledil je temu, da morajo biti čaji ekološko pridelani, zato je to podjetje prvo, ki je v Avstriji pridobilo certifikat za ekološko pridelavo.

Leta 1992 je gospod Gutmann kupil majhno staro kmetijo, ki jo je v nekaj letih razširil in posodobil ter jo preoblikoval v velik proizvodno-distribucijski center. Podjetje prideluje čaje in začimbe. Zelišča po pravilnem postopku posušijo na kmetijah, da se ohranijo eterična olja, nato jih pripeljejo v proizvodnjo, kjer imajo strogo kontrolo kakovosti. V proizvodnji imajo le dva stroja, eden preprosto ločuje zrnje od plevela, drugi stroj pa je namenjen pakiranju določenih zelišč v razgradljivo folijo. Celotno podjetje v Avstriji ima več kot 135 zaposlenih in še 100 ljudi, ki pakirajo izdelke in vsako etiketo prilepijo ročno. V začetku so se podjetju pridružili 3 ekološki kmetje, danes zanj dela 160 kmetij, ki ekološko pridelujejo kakovostne začimbe in zelišča. Že nekaj let ima podružnico na Češkem, kjer je zaposlenih več kot 60 ljudi. S pomočjo projektov sodelujejo tudi z Romunijo, Albanijo in Češko ter jim pomagajo na področju trajnostnega regionalnega razvoja. Izjemnega pomena je, da so zaposleni tukaj srečni ljudje, zavedajo se tega, da so

največje premoženje družbe ter glavni krivci za kakovostno delo in dosežke. Zaposleni tukaj imajo izjemno dobre delovne razmere, vsak opravlja svoje delo in prevzema odgovornost zanj, in vsak uslužbenec dobi priložnost za strokovni razvoj in osebno rast (Tasi 2014).

PRIMER 7: NOETOVA BARKA

V Avstriji je v kraju Schiltern, blizu mesta Krems, ki leži ob reki Donavi, je leta 1990 na pobudo kmetov, vrtnarjev nastalo skupno združenje Arche Noah ali slovensko Noetova barka. Gre za nepridobitno organizacijo, mrežo vrtnarjev in kmetov, ki si prizadevajo gojiti sadje in zelenjavo sonaravno, kot je bilo v navadi včasih, zavzemajo se za kmetovanje brez gensko spremenjenih

organizmov in spodbujajo biotsko raznovrstnost starih semen, ki jih na sodobnem trgu ni več, saj je industrija v veliki meri uničila semena starih sort. Zelo pomembno je tudi njihovo zavedanje, da so kmetje glavni varuhi semen. Njihov prvotni namen je tako bil skrb za ohranjanje starih semenskih sort in vzpostavitev zasebne semenske banke (Sušnik 2012).

Pod okriljem Noetove barke se skrivajo ogromen vrt s starim dvorcem, kjer gojijo več sto sort kulturnih rastlin, semenska banka in bogato založena prodajalna s semeni, sadikami, publikacijami ter knjigami. V okviru združenja Noetova barka so izdali že več knjig o različnih temah na področju pestrosti kulturnih vrst; vse te knjige je

mogoče kupiti v tamkajšnji prodajalni. Knjigo z naslovom Kako razmnoževati semena na svojem vrtu so prodali v kar 50.000 izvodih. V semenski banki imajo shranjenih že več kot 5.700 sort semen najrazličnejših vrst zelenjave, sadja, zelišč in začimb. Zavedajo se, da morajo biti vsa semena pravilno skladiščena v primernih posodah v suhem in hladnem prostoru (Sušnik 2012).

Spodbujajo drugačno partnerstvo in odnos do kulturnih rastlin, sobivanje, ustvarjanje in skrbno ravnanje z okoljem, v katerem živimo, tako je njihov glavni cilj ohraniti pestrost kulturnih vrst, od sadja, zelenjave, zelišč in začimb (Arche Noah 2014).

Navedeni primeri iz tujine kažejo, kako izredno pomembno je razvijati in prenašati znanja na različne generacije, saj tovrstne aktivnosti vključujejo še številne druge, ki prinašajo prepoznavnost in nova delovna mesta.

PRILOŽNOSTI ZA SLOVENIJO

Z učnimi regijami povečamo prepoznavnost Slovenije, ki je sedaj na nizki stopnji, zato bi bilo smiselno več vlagati v povezovanje potencialov, ki jih že imamo na določenih območjih. Številne učne poti, kolesarske poti, zavarovana območja in druge dejavnosti v prostoru je treba povezati v skupno zgodbo, ki izhaja iz potencialov lokalno-regionalnega okolja in iz potreb ter želja ljudi. Šele na način, da ljudje živijo od aktivnostih, ki jih sami sooblikujejo, se začne pravi razvoj za trajnostno prihodnost. Za to pa so potrebni znanje, izkušnje in predvsem ljubezen do narave. Tovrstnih uspešnih zgodb imamo v Sloveniji že nekaj, zato jih je treba le povezati v skupno slovensko zgodbo. To bi bil pomemben potencial mednarodne prepoznavnosti Slovenije in tudi notranjega razvoja, predvsem ruralnih območij.

Literatura

Brent W. Ritchie (2010) *Aspects of Tourism*. Managing Educational Tourism. Library of Congress Cataloging in Publication Data.

Faganel A. (2009) *Nacionalni razvojni projektni in prepoznavnost države. Razvojni izzivi Slovenije*, str. 199–205, Ljubljana.

Green M. (2012) *Place, Sustainability and Literacy in Environmental Education: Frameworks for Teaching and Learning*. RIGEO Review of International Geographical Education Online, str. 326–346.

Garvas M. (2010) Izkustveno učenje kot praksa in teorija izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vrtcu Trnovo. *Andragoška spoznanja*, št. 1.

Mijoč N. (2000) Odrasli se učimo z delovanjem. Izkušnje so bistvo učenja. *Andragoška spoznanja*, let. 3 (št. 1): str. 68–74.

Naji M. (2010) *Izobraževanje za 21. stoletje*. Ljubljana: Center za inovativno edukacijo, Zavod za šolstvo RS.

Poredoš, M. (2010) *Pomen trajnostnega razvoja za konkurenčnost regije – primer Steirisches Vulkanland*. Maribor: Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta.

Pečavar, Ž. (2014) Šola v naravi. *CŠOD, Revija za spodbujanje in razvoj šole v naravi*, let. VI (oktober): str. 14.

Tasi, Alja (2014) *Svetovali so mi, naj odpustim sto ljudi. Pa sem odpustil svetovalce*. Alja Tasi. Pridobljeno: 20.8.2014, <http://aljatasi.com/2014/07/svetovali-so-mi-naj-odpustim-sto-ljudi-pa-sem-odpustil-svetovalce/>

Praterious, P. (2006) A Permaculture School Garden. *Teachinggreen*, (št. 78): str. 6–10.

Vovk Korže A., Križan J., Kokot Krajnc M. in Globovnik N. (2011) Learning About Ecoremediations and Sustainability on The New Education Polygon in Modraže, Slovenia. In *International conference The Future of Education*. Florence, Italy, 1: str. 338–342.

Vovk Korže, A. (2015) *Prepoznavnost Slovenije z učnimi regijami*. Filozofska fakulteta Maribor.

Educational Tourism as a Strategy to Profesionalization of Longlife Learning. Dostopno na http://asemlllhub.org/fileadmin/www.dpu.dk/ASEM/events/RN3/Nikolaeva_et_al_ASEM_LLL_Hub_RN3_Philippines_09_12_2011_1_.pdf, 22. 8. 2015.

Educational Tourism. Dostopno na <http://www.tourismandmore.com/tidbits/educational-tourism/>, 22. 8. 2015.

Šole za 21. stoletje. Delovni dokument služb komisije. Komisija evropskih skupnosti, Bruselj, 11. 7. 07 (SEC(2007)1009, 12.

Sonnentor. Dostopno na <http://en.sonnentor.com/>, 20. 8. 2014.

Strategija razvoja Slovenije 2014–2020 (osnutek), Republika Slovenija, Ministrstvo za gospodarstvo. Dostopno na http://www.mgrt.gov.si/fileadmin/mgrt.gov.si/pageuploads/EKP/Drugi_dokumenti/SRS_09_08_2013.pdf, 22. 8. 2015.

Sušnik, Stane (2012) Noetova barka: Izročilo semen 1/3. Dokumentarna oddaja. TV Slovenija. Dostopno na <http://ava.rtvsl.si/predvajaj/noetova-barka-izrocilo-semen-dokumentarna-serija-1-3/ava2.164360718/>, 22. 8. 2014.

Vulkanland. Dostopno na, <http://www.vulkanland.at/de/steirisches-vulkanland>, 22. 8. 2014.

Viri

Arche Noah. Dostopno na <https://www.arche-noah.at/english>, 22. 8. 2014.